

TIIAME

Kasbim - faxrim. Matnning turlari

Fan- O‘zbek tili
O‘qituvchi- Kamaliddinova
Nigora Sirajiddinovna

REJA:

- 1 • Matnning qo‘llanishiga ko‘ra turlari.
Dialogik matn
- 2 • Men orzu qilgan kasb
- 3 • Hunar haqida. O‘z kasbining fidoyisi
- 4 • Toshkentdagи oliy o‘quv yurtlari

Bilib oling!

Matn qo'llanishiga ko'ra *dialogik* va *monologik* matn turlariga bo'linadi. Dialog so'zlovchi va tinglovchi orasidagi fikr almashish jarayoni bo'lib, o'zaro savol-javoblardan iborat bo'ladi. Dialogik matn tarkibida so'roq olmoshlari, muomala odobiga oid so'z va iboralar, yuklamalar, undovlar, kirish so'zlar keng qo'llaniladi.

- E, Zokirjon, sizmisiz? Xo'sh, qalay, topshirib chiqdingizmi?
- Ha, qoniqarli deb topildi.
- E, tabriklaymiz bo'lmasa.
- Rahmat, rahmat.

- Hormanglar! - dedi rais ishchilarga qarab.
- Bor bo‘ling!
- Qalay, charchamayapsizlarmi?
- Hosil mo‘l bo‘lsa, hech kim charchamaydi.
- Xirmonga baraka. Topganingiz halol mehnatingizga yarasha bo‘lsin.
- Rahmat.

- Assalomu alaykum, qarindosh.
- Vaalaykum assalom, - dedi Umrzoq ota.
- Bugun hasharchilar kelishmadimi?
- Yo‘q. O‘zimiz eplaymiz, deb javob berib yubordik.
- Of arin. Kuchingizga kuch,
g‘ayratingizga g‘ayrat qo‘shilaversin.

1-topshiriq. Matnni o‘qing va savollar tuzing.

Men orzu qilgan kasb

Ustozimiz «Men orzu qilgan kasb» mavzusida insho yozib kelishni topshirdilar. Insho yozish uchun ancha yillardan buyon orzu qilib yurgan kasbim haqida yana qayta-qayta o‘yladim. Fikrlarim chigallashib ketdi. Qarorga kelolmay qiyonaldim. Dunyoda bor kasblarni bir-bir ko‘z oldimdan o‘tkazdim. O‘qituvchi, tarbiyachi, shifokor, haydovchi, oshpaz...

Bularning oxiri ko‘rinmaydi. Shu kasb egalari o‘z kasblarida xizmat qilib kelmoqdalar va bir-birlariga yordam beradilar. O‘z kasblaridan nolimaydilar. Oilalarini kasblari orqali boqmoqdalar. Menimcha, har bir inson o‘zi orzu qilgan, yaxshi ko‘rgan kasbini egallasa, yurtimizning gullab-yashnashiga o‘z hissalarini qo‘shadilar.

Yaqinlarim, tanishlarim tinim bilmay mehnat qiladilar. Xalqimiz bejizga «Hayotda ishning boshi sevimli kasb tanlash» deyishmagan. Bu gapni tushunish qiyin bo‘lmadi, chunki men katta hayot ostonasida turibman.

Oldimda xilma-xil kasblar,
ularning birini tanlash juda qiyin.
Go‘yo oldimda xazina, xazinada esa
turli-tuman qimmatbaho toshlar. Bu
toshlarning bittasini tanlash kerak.
«Shoshib tanlangan kasbning umri
qisqa», - deydi xalqimiz.

Men qat’iy qaror qildim.
Toshkent davlat iqtisodiyot
universitetiga o‘qishga
kirmoqchiman. O‘zbekiston
iqtisodiyotini eng ilg‘or mamlakatlar
bilan tenglashtirishda bor bilimim va
kuchimni ishlataman. Aql ko‘pga
yetkazar, hunar ko‘kka yetkazar.

Lug‘at

kasb - профессия

insho - соченение

tanlamoq - выбирать

qat’iy - категорический,
решительный

go‘yo - якобы, будто бы, будто

xazina - сокровище, клад

shoshmoq - торопиться

buyon - в дальнейшем, впредь

hissa - доля, часть

tenglashtirmoq -
уравниваться,
быть уравниваемым

ТПААМЕ

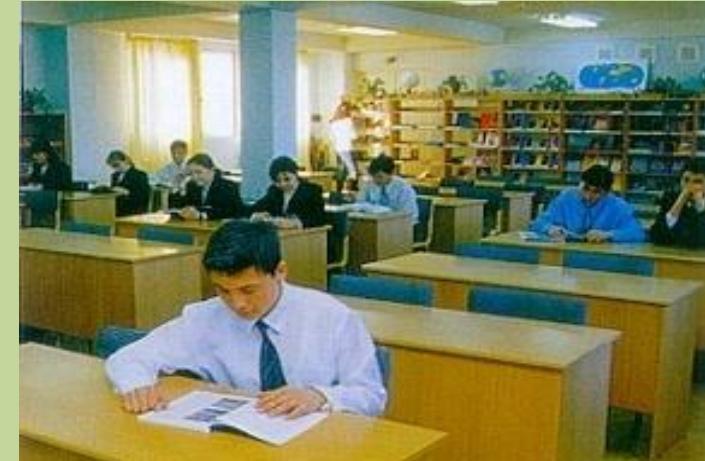

TILAME

Siz yoqtirgan
kasblar qaysi?

2-mashq. Berilgan maqollar va hikmatlarning ikkinchi qismini topib yozing va mazmunini tushuntiring.

<i>Aql ko‘pga yetkazar,</i>	<i>erta-kechi bo‘lmaydi.</i>
<i>Hunarni asrabon netgumdir oxir,</i>	<i>bilimli xor bo‘lmas.</i>
<i>Bilim bilan hunarning</i>	<i>toshga o‘yilgan naqsh kabitidir.</i>
<i>Yigit kishiga</i>	<i>olib tufroqqamu ketgumdir oxir.</i>
<i>Hunarli kam bo‘lmas,</i>	<i>hunar ko‘kka yetkazar.</i>
<i>Yoshlikda olingan bilim</i>	<i>qirq hunar ham oz.</i>

3-topshiriq. Rasm asosida namunadan foydalanib, berilgan so‘zlar va so‘z birikmalari ishtirokida dialog tuzing.

TIIAME

Foydalanish uchun so‘z va so‘z birikmalari:

sadoqatli, fidoyi inson, kamtarlik, mehnatsevarlik, ulug‘lanadi, qadrlanadi, olqishga sazovor bo‘lgan, elga tanilgan.

Namuna:

-Dildora, sen o‘z kasbiga sadoqatli, fidoyi insonlarni bilasanmi?

- Ha, bilaman.

- Kimni aytta olasan?

- O‘zbek tili o‘qituvchimiz Dilbar Qosimxo‘jayevani aytsam bo‘ladi. Chunki u kishi o‘zlarining kamtarliklari, mehnatsevarliklari bilan bizga ham ta’lim, ham tarbiya bergenlar.

4-topshiriq. Matnni o‘qing. Mazmunini so‘zlab bering.

Hunar haqida

Ey farzand, agar oqil va dono bo‘lay desang, hunarmand bo‘lishni andisha qil, hunarmandlik sababidan izzat va hurmatga yetishasan. Hunardan bebahra bo‘lsang, qupquruq, soyasiz daraxtga o‘xshab qolasan.

Ey farzand, o‘z nasibangga, otabobongning martabasiga, mansabiga g‘ururlanib, ilm-u hunar o‘rganishdan zinhor or-nomus qilma. Ota mansabiga mag‘rur bo‘lib, mehnatdan qochish, ilm-u hunar o‘rganmay qolish johil va nodon kishilar ishidir.

Oqil va donolar mehnatdan qochmaydilar. Ilm-u hunar o‘rganadilar, shuni yaxshi bil, olivy nasablik bo‘lsang-u aql, donishing, hunaring bo‘lmasa, undan senga nima foyda?

Ey farzand, aqli, farosatli va ilm-u hunarli kishilar bilan do’st bo‘l, hunarsiz kishida xosiyat bo‘lmaydi. Mehnatdan, ilm-u hunar o‘rganishdan uzoqlashma.

Lug‘at

hunarmand — ремесленник
johil — невежда,
невоспитанный

nodon — непросвещённый,
глупый **nasab** - происхождение

TIIAME

O‘z kasbining fidoyisi

Sharqshunoslik, tarix, arxeologiya, etnografiya, toponimiya fanining rivoji va ravnaqida Muhammadjonov Abdulahad Rahimjonovichning xizmatlari katta. O‘zbekiston Fanlar akademiyasining akademigi, tarix fanlari doktori, professor A. Muhammadjonov sharqshunos va arxeolog olim bo‘lgan.

Uning ilmiy ishlari Markaziy Osiyoda sug‘orma dehqonchilik, irrigatsiya, gidrotexnika hamda dehqonchilik vohalarining vujudga kelishi va taraqqiyoti tarixiga bag‘ishlangan.

A. Muhammadjonov Buxoro, Toshkent shaharlarining qadimiy tarixini yoritishga, ayniqsa, ularning yoshini ilmiy asoslashga hissa qo'shgan. Vatanimiz tarixiy toponimiyasi bo'yicha 600 dan ortiq ilmiy asarlar va maqolalar nashr etib, tarixiy manbashunoslik bo'yicha yangi ilmiy yo'nalishga asos solgan.

Shuningdek, uning maqolalari xorijiy mamlakatlarda ham chop etilgan. O'ndan ortiq fan doktori, o'n beshga yaqin fan nomzodlari tayyorlagan, o'z kasbidan e'zoz topgan ustoz O'zbekiston Fanlar akademiyasining vitse-prezidenti, O'zbekiston Fanlar akademiyasi Tarix instituti direktori, O'zbekiston Fanlar akademiyasi sharqshunoslik institutida bosh ilmiy xodim lavozimlarida ishlagan.

TIIAME

Lug‘at

ravnaq - развитие

asos solmoq - основать

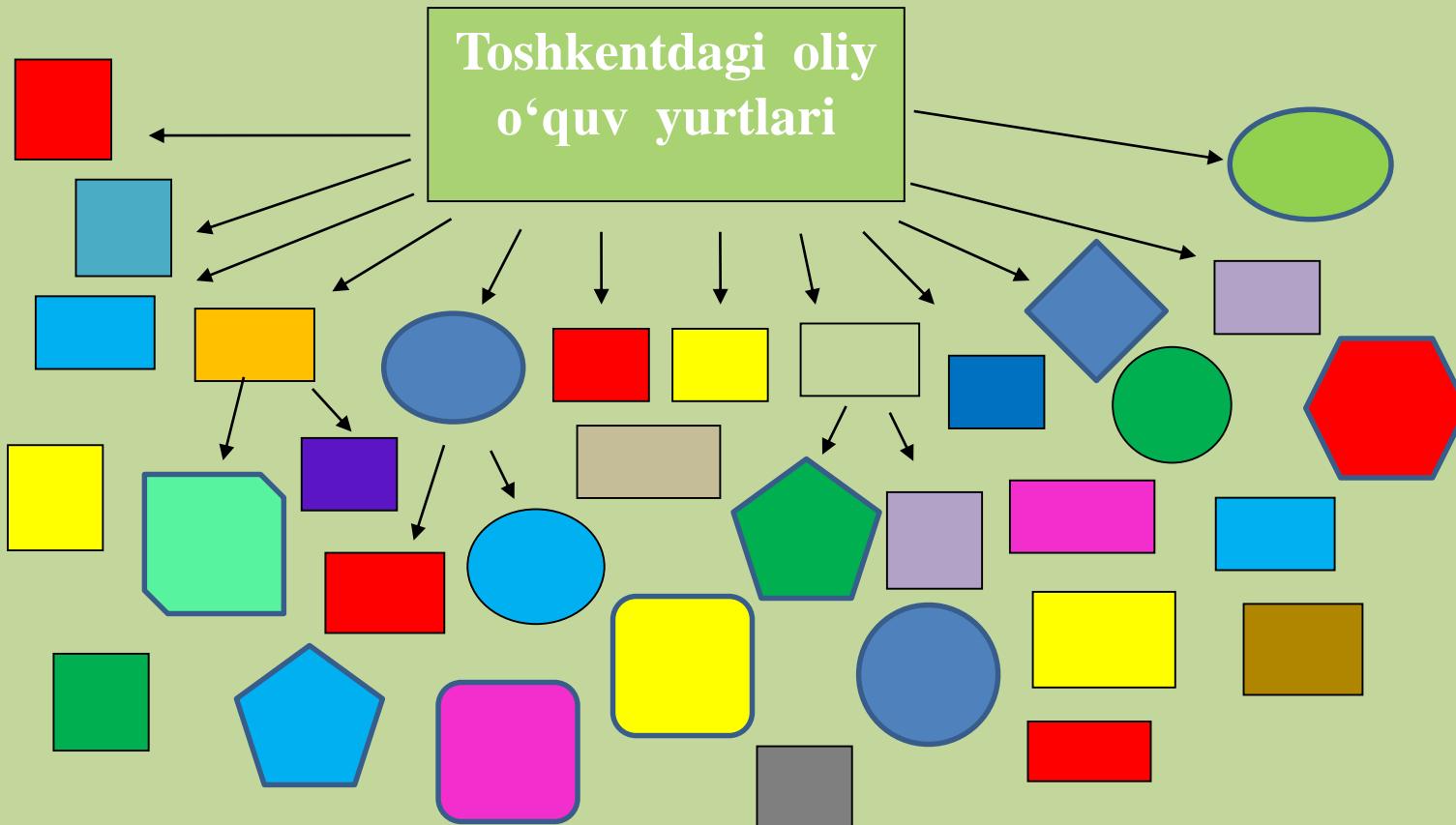
sharqshunos - востоковед

shuningdek - также, ровно как

voha - оазис

e’zoz - почёт, уважение

TIIAME

E‘tiboringiz uchun
rahmat!